

**P R Z E G L Ą D Z A C H O D N I O P O M O R S K I
R O C Z N I K X X X I V (L X I I I) R O K 2 0 1 9 Z E S Z Y T 1**

A R T Y K U Ł Y

TOMASZ DUDA

ORCID: 0000-0003-2116-4584

Wydział Nauk o Ziemi, Uniwersytet Szczeciński

e-mail: tomasz.duda@usz.edu.pl

IDEA TURYSTYKI POWOLNEJ (*SLOW TOURISM*)

I EDUKACJI KREATYWNEJ

**SZANSĄ ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU WSI I REGIONU –
STUDIUM PRZYPADKU WSI BĘLCZNA W POWIECIE ŁOBESKIM
(POMORZE ZACHODNIE)**

Słowa kluczowe: turystyka edukacyjna, turystyka wiejska, rozwój zrównoważony, *slow tourism*, Pomorze Zachodnie, gmina Łobez, Bełczna

Keywords: educational tourism, rural tourism, sustainable development, slow tourism, West Pomerania, the county of Łobez, Bełczna

Wprowadzenie

Cechą charakterystyczną niemal wszystkich obszarów wiejskich w Polsce jest ich słabo zróżnicowana struktura funkcjonalna. Pomimo zmian politycznych, ekonomicznych i strukturalnych, które zaszły w Polsce w latach dziewięćdziesiątych ubiegłego stulecia, ciągle największą grupę stanowią gminy o przewadze funkcji rolniczych¹, choć gdzieś tam (zwłaszcza na terenach przygranicznych) pojawia się również słabo wykształcona działalność produkcyjna oraz

¹ M. Durydiwka, *Czynniki rozwoju i zróżnicowanie funkcji turystycznych na obszarach wiejskich w Polsce*, Warszawa 2012.

materialno-usługowa². Jak wykazały badania Jerzego Bańskiego³, podstawowe funkcje gospodarcze obszarów wiejskich w Polsce są wypadkową rolnictwa, leśnictwa, turystyki i rekreacji, a w mniejszym stopniu – przemysłu, usług czy nawet mieszkalnictwa. Jeszcze bardziej skomplikowana sytuacja występuje w północno-zachodniej Polsce, na tzw. obszarach popegeerowskich. Tam od ponad dwudziestu lat obserwuje się brak przewagi określonych funkcji, co przełożyło się na znaczną destrukcję ekonomiczną i społeczną gmin⁴. Konieczność dywersyfikacji funkcji gospodarczych obszarów wiejskich oraz zwiększenie znaczenia funkcji pozarolniczych (usługowych, turystycznych, rekreacyjnych i in.) stało się więc palącym problemem i wyznacznikiem strategii rozwoju tych obszarów na najbliższe lata⁵.

Abstrahując od problemów terminologicznych (do dziś nie funkcjonuje w literaturze sprecyzowane określenie znaczenia turystyki wiejskiej lub turystyki na obszarach wiejskich), coraz częściej funkcje turystyczne i rekreacyjne zaczynają odgrywać pierwszoplanowe role w kształtowaniu krajobrazu kulturowego na obszarach pozamiejskich. Dużą zaletą tych terenów jest ich uniwersalność, przejawiająca się w możliwościach realizacji różnych form turystyki – od ekoturystyki, przez turystykę wypoczynkową i rezydencjalną, przygodową, kulturową, krajoznawczą, po specjalistyczną i kwalifikowaną (np. geoturystyka, turystyka żeglarska, konna czy religijna). Formy te zależą w dużym stopniu od walorów turystycznych, którymi na obszarach wiejskich są przede wszystkim: krajobraz, dziedzictwo kulturowe i życie wsi⁶. Koncepcją, która w ostatnich latach cieszy się coraz większym uznaniem, nie tylko wśród badaczy, ale również wśród lokalnych samorządów gminnych, jest koncepcja turystyki zrównoważonej – działalności, która ma niewielki wpływ na środowisko przyrodnicze, chroni miejscową kulturę i wspiera rozwój lokalny⁷. Dla borykających się z wieloma problemami

² T. Kaczmarek, *Funkcje gospodarcze obszarów wiejskich w Polsce*, w: *Przestrzenna transformacja struktury agrarnej a wielofunkcyjny rozwój wsi w Polsce*, red. B. Głębocki, Poznań 1998, s. 75–101.

³ Tak M. Durydiwka, *Czynniki rozwoju...*, s. 24.

⁴ A. Schwichtenberg, *Gospodarka turystyczna polskiego wybrzeża*, Koszalin 2006.

⁵ W. Idziak, *Wymyślić wieś od nowa*, Koszalin 2008.

⁶ M. Durydiwka, *Czynniki rozwoju...*

⁷ A. Kowalczyk, *Turystyka zrównoważona – aspekty kulturowe*, w: *Uwarunkowania i plany rozwoju turystyki*, t. 6 *Turystyka zrównoważona*, red. Z. Młynarczyk, I. Potocka, A. Zajadacz, Poznań 2010, s. 19–30.

społecznymi i gospodarczymi wiejskich regionów peryferyjnych to właśnie idea turystyki zrównoważonej, połączona z ofertą autentycznych, niepowtarzalnych przeżyć, stała się stymulatorem rozwoju i szansą na wykształcenie nowych przestrzeni funkcjonalnych⁸.

Turystyka powolna czy kreatywna? Przemiany krajobrazu kulturowego wsi w świetle idei zrównoważonego rozwoju

Już w latach osiemdziesiątych XX w. Maciej Drzewiecki zauważył, że jedną z najbardziej rozwojowych, i dominujących, funkcji obszarów wiejskich będzie w przyszłości funkcja turystyczno-rekreacyjna⁹. Jej ocena wymaga jednak wielowymiarowej analizy cech naturalnych, wynikających nie tylko z istnienia środowiska przyrodniczego, ale również z aspektów społeczno-gospodarczych i historyczno-kulturowych. Stopień rozwoju funkcji turystycznej w dużej mierze decyduje o znaczeniu turystyki w rozwoju gospodarczym jednostki przestrzennej, dlatego też szczególnego znaczenia nabiera identyfikacja czynników, które mają wpływ na jej rozwój¹⁰. Wśród nich wyróżnia się m.in. krajobraz kulturowy z zachowanymi elementami dziedzictwa.

Liczne opracowania naukowe poświęcone krajobrazowi kulturowemu wskazują na jego rewolucyjne wręcz przemiany, których jesteśmy obecnie świadkami na całym świecie¹¹. Proces coraz bardziej zauważalnej „konsumpcji” krajobrazu, która w sposób szczególny widoczna staje się na obszarach wiejskich, wymusza lokalnie działania przyczyniające się do zahamowania (lub przynajmniej znacznego ograniczenia) destrukcji przestrzeni kulturowej. Życie w świecie, w którym

⁸ W. Idziak, *Wymyśleć wieś...*, s. 8; B. Włodarczyk, *Procesy kształtujące przestrzeń turystyczną*, Łódź 2011, s. 59–66; A. Niezgoda, E. Markiewicz, *Slow tourism – idea, uwarunkowania i perspektywy rozwoju*, „Rozprawy Naukowe Akademii Wychowania Fizycznego we Wrocławiu” 2014, 46, s. 82–90.

⁹ Tak L. Przezbórska, *Waloryzacja obszarów wiejskich dla rozwoju turystyki wiejskiej i agroturystyki w Polsce (na przykładzie województwa wielkopolskiego)*, w: *Uwarunkowania i plany turystyki*, t. 6: *Turystyka zrównoważona*, red. Z. Młynarczyk, I. Potocka, A. Zajadacz, Poznań 2010, s. 69–82.

¹⁰ M. Durydiwka, *Czynniki rozwoju...*

¹¹ A. Richling, *Krajobraz jako przedmiot badań ekologii krajobrazu*, w: *Krajobraz kulturowy – idee, problemy, wyzwania*, red. U. Myga-Piątek, Sosnowiec 2001, s. 138–141; A. Pawłowski, *Rewolucja rozwoju zrównoważonego*, „Problemy Ekorozwoju – Problems of Sustainable Development” 2009, vol. 4, no. 1, s. 65–79; U. Myga-Piątek, *Przemiany krajobrazów kulturowych w świetle idei zrównoważonego rozwoju*, „Problemy Ekorozwoju – Problems of Sustainable Development” 2010, vol. 5, no. 1, s. 95–108.

niemal wszystko traktowane jest w kategoriach produktu na sprzedaż (w tym również czas, przestrzeń i krajobraz), powoduje zwiększenie zainteresowania ideą rozwoju zrównoważonego, rozumianego jako działania nienaruszające zasobów naturalnych, pozostające w zgodzie i harmonii z przyrodą, krajobrazem i lokalną społecznością¹². Idea ta odnosi się do wszelkich przejawów działalności i funkcjonowania obszarów wiejskich, w tym przede wszystkim rozwoju turystycznego. Zgodnie z założeniami określonymi przez Inskepa w 1991 roku uwzględnia ona zatem następujące czynniki:

- specyfikę kulturową i przyrodniczą wsi,
- zaangażowanie ludności miejscowej,
- dążenie do zachowania walorów przyrodniczych i kulturowych dla następnych pokoleń,
- zintegrowanie turystyki z innymi działaniami gospodarczymi i społecznymi wsi (gminy),
- wpływ turystyki na środowisko przyrodnicze i kulturowe i zachowanie pomiędzy nimi równowagi.

Jednym z wyróżników współczesnej turystyki jest poszukiwanie autentyczności przeżyć oraz doświadczenie *genius loci* (wyjątkowego, niepowtarzalnego klimatu, charakteru, ducha danego miejsca)¹³. Jak wykazały obserwacje S. Kulczyk¹⁴, jednym ze sposobów postrzegania takiej autentyczności krajobrazu jest zasada kontrastu (poprzez porównanie) w stosunku do krajobrazu rodzimego turysty. Zmęczeni intensywnym tempem życia, pośpiechem, stresem i powtarzającym się „szablonem” funkcjonowania w ograniczonym krajobrazie turyści zaczynają poszukiwać spokoju i wyciszenia, a także nowego rodzaju doświadczeń, w nowym otoczeniu, z dala od własnych problemów. Autentyczność postrzegana jest więc przez pryzmat indywidualnych cech, które zaspokajają zapotrzebowania i oczekiwania turysty. Odpowiedzią na takie zapotrzebowanie jest zwiększająca się liczba inicjatyw z zakresu tzw. powolnego życia, w literaturze światowej opisywanych jako *slowlife movement*. Realizują one maksymę „jakość ponad ilość” i są konsekwencją aktywnego dopasowywania do zmieniających

¹² A. Kowalczyk, *Turystyka zrównoważona...*, s. 21.

¹³ D. MacCannell, *Turysta. Nowa teoria klasy próżniaczej*, tłum. E. Klekot, A. Wiczorkiewicz, Warszawa 2002.

¹⁴ S. Kulczyk, *Krajobraz i turystyka. O wzajemnych relacjach*, Warszawa 2013.

się potrzeb człowieka w zakresie planowania czasu wolnego i rekreacji¹⁵. Takie działania powodują m.in. poszukiwanie coraz to nowszych sposobów i miejsc wypoczynku, co stymuluje rozwój nowych obszarów recepcji turystycznej¹⁶. Uczestnicy turystyki powolnej (*slow tourism*) nie są nastawieni na luksus czy wygodę i preferują gotowość do nawiązywania kontaktów z miejscową ludnością, powolne tempo zwiedzania lub uczestnictwo w pracach i codziennym życiu gospodarzy, które może być zarówno źródłem rozrywki, jak i edukacji. Wyodrębnienie i odpowiednia promocja tych elementów w konsekwencji generuje również dochody i kształtuje specyficzne więzi turysty z regionem. Warto zaznaczyć, że idea *slow tourism* nie wyklucza uprawiania innych form turystyki (w tym turystyki aktywnej, ekoturystyki czy turystyki edukacyjnej). Rozwój przestrzeni obszarów wiejskich i ich zmiany funkcjonalne poprzez indywidualizację oferty po części zaczynają już dostosowywać się do rosnącego zainteresowania ideą turystyki powolnej, zgodnej z zasadami zrównoważonego rozwoju. Coraz więcej wsi w Polsce zawdzięcza im swój rozwój gospodarczy i ekonomiczny (np. Dobków na Pogórzu Kaczawskim¹⁷).

W ostatnich latach, w wyniku rosnącego popytu na kreatywne i aktywne spędzanie wolnego czasu, przestrzeń obszarów wiejskich zaczęła nabierać nowych funkcji. Oprócz tradycyjnej funkcji rolniczej (produkcyjnej) i turystycznej (wypoczynkowej i rekreacyjnej) pojawiła się również edukacyjna (poznawcza)¹⁸. Oparta na wiedzy i dziedzictwie regionalnym działalność turystyczna wsi (lub pojedynczych obiektów na jej terenie) daje zatem możliwości poznania i uczenia się poprzez przeżywanie i związane z nim emocje. W tym celu, w 2011 roku, krakowski oddział Centrum Doradztwa Rolniczego powołał do życia Ogólnopolską Sieć Zagród Edukacyjnych. Jednym z głównych zadań tej organizacji jest edukacja w zakresie dziedzictwa kultury materialnej wsi, tradycyjnych zawodów oraz twórczości ludowej. Ma ona na celu m.in. różnicowanie pozarolniczej działalności na obszarach wiejskich, w tym również ukierunkowanie jej na turystykę powolną (*slow*

¹⁵ T. Duda, *New forms of cultural tourism as a potential of branded tourism product development in a small town (based on the example of Lobeż – Western Pomerania)*, „Tourism Role in the Regional Economy” 2016, vol. 7.

¹⁶ A. Niezgodna, E. Markiewicz, *Slow tourism...*, s. 84.

¹⁷ E. Pijet-Migoń, P. Migoń, *Turystyka w kreatywnej wsi – studium przypadku wsi Dobków na Pogórzu Kaczawskim*, „Rozprawy Naukowe Akademii Wychowania Fizycznego we Wrocławiu” 2014, 46, s. 129–139.

¹⁸ E. Kmita-Dziasek, *Wprowadzenie do zagadnień edukacji w gospodarstwie rolnym*, Kraków 2011.

tourism) i kreatywność¹⁹. Obecnie na terytorium Polski funkcjonują 222 Zagrody Edukacyjne, z czego największą ich liczbę reprezentuje województwo dolnośląskie (27 obiektów), a najmniejszą – zachodniopomorskie (5 obiektów).

Na przełomie XX i XXI w. pojawiła się idea tzw. wsi tematycznych²⁰, których funkcjonowanie łączy wspomniane powyżej elementy – doznania, edukację i kreatywną twórczość. Ich działanie nie jest skierowane na rozwój bazy noclegowej czy infrastruktury towarzyszącej, ale przede wszystkim na organizację tematycznych warsztatów, zabaw czy gier, realizujących często w sposób niekonwencjonalny program edukacji regionalnej²¹. Wsie tematyczne stanowią zatem odrębny rodzaj obszarowego produktu turystycznego, którego rdzeniem jest kreatywna edukacja skupiona wokół jakiegoś tematu, często będącego odzwierciedleniem krajobrazu kulturowego wsi i jej najbliższych okolic.

Czy zatem ideę turystyki powolnej (*slow tourism*), nastawionej głównie na wypoczynek, indywidualizm przeżyć i samorealizację w kontekście zasad zrównoważonego rozwoju, można (choćby w jakiejś części) łączyć z turystyką kreatywną i edukacyjną? Czy pojawienie się nowych funkcji w wiejskiej przestrzeni kulturowej nie spowoduje zaniku autentyczności lokalnego krajobrazu, a tym samym jego *genius loci*? Wydaje się, że odpowiedzi na te pytania są oczywiste, a przykłady regionów i wsi z całego kraju pokazują, że edukacja regionalna, oparta na zasobach przyrodniczych i kulturowo-historycznych, doskonale wpisuje się w model zrównoważonej turystyki powolnej²².

Bełczna – kreatywna wieś w regionie o dużym bezrobociu

Bełczna jest niedużą, liczącą około 360 mieszkańców wsią położoną w województwie zachodniopomorskim, w powiecie łobeskim. Jednym z największych jej walorów jest malownicza lokalizacja, w centralnej części polodowcowej Wysoczyzny Łobeskiej i sąsiedztwie głębokiej doliny meandrującej rzeki Regi.

¹⁹ www.zagroda-edukacyjna.pl.

²⁰ W. Idziak, *Wymyślić wieś...*; G. Czapiewska, *Wioski tematyczne sposobem na aktywizację gospodarczą i społeczną regionu*, „Studia i Materiały Miscellanea Oeconomicae” 2012, 1, s. 109–123.

²¹ Do najbardziej znanych w Polsce wsi tematycznych należą: Wioska Hobbitów w Sierakowie Sławińskim, Wioska Końca Świata w Iwęcinnie (zachodniopomorskie), Ptasia Wioska w Adamkowie (kujawsko-pomorskie), Park Jurajski w Bałtowie (świętokrzyskie), Wioska Kaperska w Suchaczku k. Elbląga (warmińsko-mazurskie), Wioska Dobrych Życzeń w Kołędzie (dolnośląskie) czy wioski tematyczne w dolinie Stobrawy (opolskie).

²² E. Pijet-Migoń, P. Migoń, *Turystyka w kreatywnej...*, s. 132.

Peryferyjne położenie wsi w stosunku do głównych, krajowych tras drogowych i szlaków turystycznych regionu, a także brak dobrze wykształconej infrastruktury (bazy turystycznej) sprawiły, że miejsce to stosunkowo rzadko pojawiało się na trasach wędrówek turystów przyjeżdżających na Pomorze Zachodnie. Pomimo licznych jezior i rozległych terenów leśnych okolice Łobza (w tym również Bełczna) rzadko kiedy pojawiały się na mapie rekreacyjnej aktywności samych mieszkańców województwa. Brak zainteresowania tą częścią Pomorza wynikał również z licznych innych przyczyn historyczno-społecznych, do których należy zaliczyć przede wszystkim:

- a) duże bezrobocie (stopa bezrobocia na poziomie 18–19% – stan na sierpień 2018 r., co stanowi najwyższe wartości na tle całego województwa) i brak ekonomicznych „stabilizatorów” regionu (brak przemysłu, niewielka działalność prywatna);
- b) funkcjonowanie stereotypu „regionu bez atrakcji turystycznych”, spowodowane głównie brakiem znaczących obiektów zabytkowych, dużymi zniszczeniami podczas II wojny światowej oraz w okresie powojennym (rozbiórki pozostałości zabudowy przez ludność napływową);
- c) wieloletni brak poczucia przywiązania mieszkańców do regionu, nieutożsamianie się z tradycjami i historią ziemi łobeskiej, niechęć do asymilacji z historycznym dziedzictwem regionu oraz wyraźny zanik poczucia więzi kulturowej z regionem pochodzenia (ludność napływowa pochodziła najczęściej z kresów i Polski centralnej);
- d) słabe wykorzystanie walorów przyrodniczych w promowaniu regionu i jego najbliższych okolic, wynikające z funkcjonującego przeświadczenia, że za atrakcyjność turystyczną miejsca odpowiada jedynie obecność obiektów zabytkowych (niezależnie od stanu ich zachowania i przygotowania do obsługi ruchu turystycznego)²³.

Bełczna położona jest na lekko pofalowanej wysoczyźnie morenowej ostatniego zlodowacenia (bałtyckiego), około 100–120 m n.p.m. Wysoczyzna ta otoczona jest głęboko wciętą doliną Regi, której krawędzie miejscami wznoszą się około 30–40 m ponad jej dno. W niewielkiej odległości od wsi (2–5 km) znajduje się zatem kilka malowniczych punktów widokowych, z których rozpościerają się fantastyczne panoramy Wysoczyzny Łobeskiej, doliny Regi, a nawet oddalonego o około 10 km Łobza. W większości jest to teren bezleśny (za wyjątkiem samej

²³ T. Duda, *New forms...*

doliny Regi) i wykorzystywany rolniczo. Ze względu na bardzo dobre warunki wietrzne i znaczne wyniesienie na wschód i południowy wschód od wsi powstała sporej wielkości farma wiatrowa dysponująca 17 wieżami wiatrowymi o łącznej mocy niemal 60 MW.

Niewątpliwym atutem najbliższych okolic Bełczny jest ich ciekawa historia związana ze znanym pomorskim rodem szlacheckim von Borck(e), do którego należały okoliczne tereny (w tym również opisywana wieś). Sama osada ma najprawdopodobniej średniowieczną metrykę, chociaż dokumenty historyczne wspominają ją (jako *Neukirchen*) dopiero w XVII wieku²⁴ przy okazji spisu inwentaryzacyjnego posiadłości Borcków. Bełczna należała do tej rodziny do 1691 roku, a następnie została przejęta przez szczecińską Fundację Mariacką. Wiadomo również, że pod koniec XVIII wieku pastorem we wsi był Christian Kiepkke, który mieszkał w zachowanej do dziś pastorówce – niewielkim dworku, funkcjonującym obecnie jako Zagroda Edukacyjna Dworek Tradycja. Po II wojnie światowej środkowa część województwa, w tym okolice Łobza, należała do jego najsłabiej rozwijających się gospodarczo rejonów. Rolniczy charakter okolic wsi przyczynił się jednak do powstania w latach sześćdziesiątych i siedemdziesiątych XX wieku wielu gospodarstw, w tym dużych, wyspecjalizowanych w uprawie roślin ziemnych Państwowych Gospodarstw Rolnych (PGR). Po ich likwidacji w latach dziewięćdziesiątych region przez długi czas borykał się z olbrzymim bezrobociem i trudnościami w określeniu własnych funkcji gospodarczych. Problem ten do dziś pozostał w wielu kwestiach nierozwiązany.

Ze względu na malownicze tereny i cenną pod względem krajobrazowym dolinę Regi okoliczne tereny mają jednak duże możliwości uprawiania turystyki pieszej, rowerowej i konnej. Sprzyjają one propagowaniu aktywnego i ekologicznego trybu życia oraz stanowią doskonałą bazę wycieczek o charakterze edukacyjnym, zarówno przyrodniczym (geoturystycznym i ekoturystycznym), jak i kulturowo-historycznym. Na takie formy aktywności, dodatkowo w duchu zrównoważonego rozwoju, postawiła w ciągu ostatnich kilku lat Bełczna. Aktywność lokalnych liderów oraz prężnie rozwijająca się łobeska Lokalna Grupa Działania „Centrum Inicjatyw Wiejskich” przyczyniły się do diametralnej zmiany wizerunku wsi i jej rozwoju w kierunku wsi kreatywnej, tematycznej, o dużym znaczeniu dla turystyki i edukacji regionalnej.

²⁴ J. Podrański, *Z dziejów Łobza*, w: *Z dziejów ziemi łobeskiej*, red. T. Białecki, Szczecin 1971 (Prace Instytutu Zachodniopomorskiego w Szczecinie, 44; Monografie Regionalne, 11), s. 54–69; Z. Harbuz, *Kalendarium ziemi i powiatu łobeskiego*, Łobez 2007.

Edukacja regionalna w oparciu o walory przyrodnicze i dziedzictwo kulinarne Pomorza

Pomimo braku znaczących obiektów zabytkowych oraz rozpoznawalnych elementów kulturowo-turystycznych i trudności z przekonaniem lokalnej społeczności do większej aktywności na rzecz poprawy wizerunku regionu, w ostatnich latach na obszarze powiatu łobeskiego przygotowano i wypromowano kilka produktów turystycznych. Kilka z nich rozpoznawalnych jest już daleko poza granicami regionu, a nawet całego Pomorza²⁵.

Do liderów w ich kształtowaniu należy z pewnością Dworek Tradycja w Bełczynie. Jest to obiekt prywatny, mieszczący się w zabytkowym dworze (dawnej pastorówce z XVII w.), którego obecni właściciele prowadzą zakrojoną na szeroką skalę działalność edukacyjną, opierając się głównie na kulinarnym dziedzictwie Pomorza Zachodniego i ziemi łobeskiej oraz walorach przyrodniczych i kulturowo-historycznych okolicy. Dworek Tradycja jako marka i produkt turystyczny pojawił się w 2006 roku, kontynuując tradycje promocji pomorskiej kuchni regionalnej prowadzone dotychczas przez tych samych właścicieli w ramach restauracji. Powołanie do życia Stowarzyszenia „Tradycja” rozpoczęło proces kreowania i kształtowania nowego produktu turystyki kulturowej i edukacyjnej, którego założeniem stała się promocja dziedzictwa kulinarnego, przyrodniczego i kulturowego Pomorza Zachodniego, jak również zakrojoną na szeroką skalę edukacja regionalna, prowadzona w duchu zrównoważonego rozwoju oraz idei tzw. powolnego życia (*slow life*). W ciągu kilku lat obiekt stał się jednym z najbardziej rozpoznawalnych produktów turystyki kulinarnej i edukacyjnej na Pomorzu. Jako jedno z pięciu gospodarstw agroturystycznych w województwie zostało ponadto włączone do Ogólnopolskiej Sieci Zagród Edukacyjnych, a także uzyskało certyfikat Europejskiej Sieci Dziedzictwa Kulinarne (*Culinary Heritage Europe*). Dzięki kreatywnej działalności Stowarzyszenie „Tradycja” i sam Dworek Tradycja (jako produkt) w znacznej mierze przyczyniły się do przeobrażenia wizerunku wsi i rozwoju funkcji turystycznych na jej obszarze. W czasie pierwszych warsztatów kulinarnych oraz tzw. Polskich Biesiad powstała wizja „kreatywnej i tematycznej wsi”, wykorzystującej lokalne zasoby i walory do kształtowania edukacji regionalnej i przyciągania turystów.

Warto podkreślić, że idea powstania centrum edukacyjnego w Bełczynie ma charakter działania niemal pionierskiego w tym pogrążonym w zapaści

²⁵ T. Duda, *New forms...*

ekonomicznej regionie tzw. strefy centralnej województwa zachodniopomorskiego. Aktywna działalność właścicieli Dworku Tradycja, połączona z niezwykłą pasją i zamiłowaniem do dziedzictwa kulturowego Pomorza, dała impuls do szeroko zakrojonej współpracy z sąsiednimi wsiami, szkołami, Lokalnymi Grupami Działania, jak również innymi podobnymi ośrodkami w całej Polsce i poza jej granicami. Działania te owocują wieloma przedsięwzięciami, z których część uzyskała uznanie jako doskonale funkcjonujące produkty turystyki kulturowej (nagradzane m.in. przez Polską Organizację Turystyczną, Urząd Marszałkowski czy ogólnopolski program „Hity Turystyki Wiejskiej”). Ich zestawienie wraz z krótką charakterystyką przedstawiono w tabeli 1.

Tabela 1. Najważniejsze działania i produkty turystyczne Stowarzyszenia i Dworku Tradycja

Lp.	Działania podejmowane w ramach funkcjonowania Stowarzyszenia i Dworku Tradycja w Bełczynie	Charakterystyka działań/ produktów turystycznych
1	2	3
1	Zagroda Edukacyjna	Dworek Tradycja, ze względu na aktywną działalność edukacyjną, prowadzenie warsztatów dydaktycznych bazujących na tradycjach kulinarnych oraz walorach przyrodniczych i kulturowych regionu, został włączony w Ogólnopolską Sieć Zagród Edukacyjnych. Obiekt przez cały rok oferuje pobyty dzieci i młodzieży szkolnej w ramach tzw. zielonych szkół, połączone z autorskimi programami edukacyjnymi
2	Laboratorium Smaku	Zajęcia o charakterze warsztatów kulinarnych prowadzone są w ramach działalności Zagrody Edukacyjnej. Gospodarze oferują profesjonalny program, opiekę i oryginalne wyposażenie oraz sceneryę do nauki kulinarnego rzemiosła. Ideą Laboratorium Smaku jest również odkrywanie tradycyjnych smaków pomorskich oraz kreowanie nowych, w oparciu o bogactwo przyrodnicze surowców naturalnych – ziół z lasu, produktów leśnych, łąkowych, polnych, rzecznych itp.
3	Odkrywczy smaków Pomorza Zachodniego	Zajęcia edukacyjne (warsztaty) skierowane są przede wszystkim do uczniów szkół różnego szczebla i polegają na kształceniu w zakresie tworzenia i znajomości tradycyjnej kuchni pomorskiej (zarówno tej dawnej, przedwojennej, jak i współczesnej, łączącej tradycje ludności napływowej). Uczestnicy biorą udział również w wypiekaniu chleba oraz oryginalnych pierników szczecińskich (mających certyfikat produktu tradycyjnego Pomorza Zachodniego). Po zakończeniu warsztatów uczestnicy otrzymują Certyfikat Odkrywczy Smaków Pomorza Zachodniego

1	2	3
4	Chuda Gęś Pomorska	Jeden z flagowych produktów Dworku Tradycja, którego podstawą jest tradycyjna hodowla i przyrządzanie gęsi pomorskiej, dawniej niezwykle popularnej w całym regionie. Choć produkt jest całoroczny, to kulminacyjnym momentem jest organizowana przez Dworek biesiada – Święto Gęsi Pomorskiej (w Narodowe Święto Niepodległości 11 listopada). Biesiada połączona jest ze wspólnym uroczystym śpiewaniem pieśni patriotycznych. Chuda Gęś Pomorska to także zakrojona na szeroką skalę akcja skupiająca wszystkie prowadzące hodowlę gęsi gospodarstwa agroturystyczne na Pomorzu. Jej celem jest stworzenie produktu tradycyjnego, przywracającego niezwykle popularne niegdyś na Pomorzu potrawy z chudej gęsi. W tym celu podjęto już współpracę z okolicznymi wsiami, tworząc tzw. gęsinową krainę
5	Łobeska Baba Wielkanocna	Produkt-wydarzenie nawiązujący swoim charakterem do dawnych jarmarków tematycznych, korzystający z elementów dziedzictwa kulinarnego i etnograficznego regionu. Wydarzenie odbywa się każdego roku w Niedzielę Palmową, a jego kulminacyjnym momentem, oprócz prezentacji tradycji kulinarnych, jest konkurs na największą i najpiękniejszą palmę wielkanocną
6	Spacery przyrodnicze	Wycieczki organizowane przez liderów Stowarzyszenia oraz właścicieli Dworku Tradycja mają na celu zapoznanie turystów z walorami przyrodniczymi najbliższej okolicy. W ramach wycieczek prowadzona jest edukacja leśna oraz poszukiwania naturalnych składników do produkcji oryginalnych smaków i potraw
7	Turystyka aktywna – nordic walking, kajakarstwo na Redze, wędkarstwo i in.	Goście Dworku Tradycja, w ramach uprawiania tzw. turystyki powolnej (<i>slow tourism</i>), mają możliwość korzystania z dobrodziejstw krajobrazu najbliższej okolicy i aktywnego spędzania czasu na świeżym powietrzu. Właścicielka Dworku Tradycja jest certyfikowanym instruktorem nordic walkingu i oferuje wspólne spacery po malowniczych terenach wokół wsi. Istnieje również możliwość spływu kajakowego rzeką Regą, jedną z najbardziej znanych i lubianych tras kajakowych na Pomorzu. Dzięki współpracy z kołami wędkarskimi goście, turyści i uczestnicy programów edukacyjnych mogą także spróbować swoich sił w połowie ryb

Źródło: opracowanie własne na podstawie informacji od właścicieli – Grażyny Zaremby-Szuby i Tadeusza Szuby.

„Najprawdziwsze smaki, bliskość natury i spokój – to rzeczy, które cenimy ponad wszystko” – brzmi maksyma, którą kierują się właściciele Dworku Tradycja i która stanowi kwintesencję idei Zagrody Edukacyjnej w Bełcznie. W ramach tzw. laboratorium smaku uczestnicy warsztatów (głównie dzieci i młodzież szkolna) poznają bogactwo tradycji kulinarnych Pomorza, uczą się tworzyć

własne produkty w oparciu o tradycyjne składniki i przepisy pochodzące jeszcze z XVIII i XIX wieku. Przekazywana jest im wiedza na temat dawnych obyczajów, przygotowywania biesiad, a nawet zachowania przy stole. Do dyspozycji goście mają nie tylko zabytkowy XVIII-wieczny dworek z historycznym wyposażeniem kuchni (m.in. piec do wypiekania chleba, formy piernikowe itp.), ale również przestrzeń ogrodu, sadu oraz dużej drewnianej chaty edukacyjnej, przystosowanej do prowadzenia warsztatów dla większych grup. Dworek Tradycja jest również orędownikiem idei *slow food*, stawiającej m.in. na ochronę i promocję lokalnych i tradycyjnych sposobów produkcji żywności (przepisów i receptur), a także metod jej wytwarzania, nierzadko wymagającej spokoju, czasu i odpowiedniego nakładu pracy. Należy w tym miejscu dodać, że sama właścicielka jest również autorką unikatowej książki kucharskiej, bazującej na tradycyjnych przepisach pomorskich znalezionych m.in. na strychu zabytkowego dworku w Bełcznie²⁶. Do jej powstania przyczynili się także studenci filologii germańskiej, którzy w ramach praktyk spędzili sporo czasu w Bełcznie, tłumacząc z języka niemieckiego stare materiały źródłowe i przepisy.

Niezależnie od wykorzystywania regionalnego dziedzictwa kulinarnego na potrzeby edukacji wdrażane są w Bełcznie również działania na rzecz rozwoju turystyki kulturowej, przyrodniczej oraz geo- i ekoturystyki. W ramach pieszych, rowerowych i kajakowych wycieczek edukacyjnych uczestnicy mają okazję zapoznania się z zasadami funkcjonowania lasu, ekosystemów leśnych i łąkowych oraz rzecznych. Ścisła współpraca z leśnikami pozwala na organizowanie ciekawych zajęć terenowych, których głównym przesłaniem jest ochrona zbiorowisk leśnych, a także gatunków lokalnej fauny i flory. Organizowane przez Dworek Tradycja spacerzy przyrodnicze często połączone są z poszukiwaniem leśnych ziół i roślin, wykorzystywanych później kreatywnie w przygotowywaniu tradycyjnych potraw i kompozycji smakowych w ramach opisanych wcześniej warsztatów. W najbliższym czasie zaplanowane są także warsztaty terenowo-kulinarne bazujące na lokalnych legendach, historiach i bajkach. Jednym z najważniejszych celów Stowarzyszenia Tradycja jest bowiem wykreowanie Bełczny jako wsi tematycznej, której motywem przewodnim będzie tradycyjna uprawa grusz i ich przetwórstwo. W tym celu podjęte zostały już działania i współpraca m.in. z lokalnymi gospodarzami i wiejską szkołą.

²⁶ N. Szuba [G. Zaremba-Szuba], *Pomorska książka kucharska*, tłum. D. Baumert, Szczecin 2011.

W planach oferty turystycznej Dworku Tradycja istotną rolę odgrywa aspekt edukacyjny oraz przekaz wiedzy związanej z geoturystyką, rozumianą jako forma turystyki poznawczej, której głównym motywem są walory przyrody nieożywionej, krajobrazu i ukształtowania terenu. Wysoczyzna Łobeska, w obrębie której położona jest Bełczna, ma formę wysoczyzny morenowej, ukształtowanej w czasie fazy pomorskiej ostatniego zlodowacenia. Zachowały się tam liczne, dobrze wykształcone formy polodowcowe, jak również świetnie rozwinięta dolina rzeki meandrującej – Regi. Ze względu na ogromny potencjał turystyczny i edukacyjny planowane jest tam stworzenie jednej lub kilku ścieżek dydaktycznych z dobrze opisanymi geostanowiskami i bazującym na nich, odpowiednio stworzonym programem warsztatowym.

Zmiany w postrzeganiu Bełczny, jako ośrodka turystyki kreatywnej i edukacyjnej

Ostatnie dziesięć lat funkcjonowania Stowarzyszenia i Dworku Tradycja (od 2006 r.) niemal całkowicie zmieniły funkcjonowanie Bełczny, do tej pory zupełnie nieobecnej na mapie turystycznej regionu (ani tym bardziej Polski). Umiejętne połączenie pasji, kreatywności i konsekwencji w działaniach lokalnych liderów oraz niepodważalnych walorów kulturowych i przyrodniczych regionu przyczyniło się do wykreowania nowego wizerunku wsi, a co za tym idzie – rozpoznawalnego produktu turystycznego.

Czy zmiany te znajdują potwierdzenie w opinii turystów lub podróżujących po regionie mieszkańców Pomorza? Okazuje się, że jak najbardziej tak. W latach 2010 i 2015 zostały przeprowadzone kompleksowe badania ankietowe na próbie około 600 respondentów. Badaniami objęto zarówno mieszkańców Pomorza Zachodniego, podróżujących po regionie, głównie w celach turystyczno-kulturowych, jak też przybywających tu turystów z innych regionów Polski. Odpowiadając na kilkanaście pytań dotyczących potencjału i różnorodności form turystyki kulturowej, ankietowani wskazywali miejsca (obiekty) kojarzone z poszczególnymi formami turystyki – m.in. kulinarnej, edukacyjnej, historycznej, przyrodniczej. Zestawienie odpowiedzi respondentów przedstawiono w tabeli 2.

Tabela 2. Znaczenie i rozpoznawalność Bełczny pod kątem rozwoju poszczególnych form turystyki kreatywnej (porównanie lat 2010 i 2015)

Forma turystyki wskazywana przez respondentów jako ważna (dominująca) w rozwoju wsi	Liczba respondentów wskazujących Bełcznę jako miejsce atrakcyjne dla rozwoju danej formy turystyki		Tendencja wzrostu lub spadku (%)
	2010	2015	
Turystyka edukacyjna	15 osób (2,5%)	210 osób (35%)	+32,5
Turystyka przyrodnicza	13 osób (2,2%)	132 osoby (22%)	+19,5
Turystyka kulinarna	260 osób (43%)	333 osoby (55,5%)	+12,5

Źródło: opracowanie własne.

Największe zmiany na przestrzeni pięciu lat widoczne są w obszarze turystyki edukacyjnej i przyrodniczej. O ile w 2010 roku jedynie około 2,5% respondentów kojarzyła Bełcznę z tego typu działalnością, o tyle pięć lat później rozpoznawalność pod tym kątem wzrosła do niemal 35% (22% dla turystyki przyrodniczej). Znaczenie wsi dla edukacji regionalnej wzrosło zatem aż czterestokrotnie (o 32,5% dla turystyki edukacyjnej)! Nieco mniejszy wzrost zaobserwowano w przypadku turystyki kulinarnej. Dworek Tradycja był już jednak znanym obiektem gastronomicznym, mającym certyfikat Dziedzictwa Kulinarne Pomorza Zachodniego, zanim podjęto badania ankietowe. Jego rozpoznawalność jako celu wypraw turystycznych wynosiła w 2010 roku około 40%. Pięć lat później, kiedy do oferty Dworku Tradycja włączono działania warsztatowe i edukacyjne związane ze smakami regionalnymi, wskazania respondentów wzrosły do ponad 55%. Przy okazji, już w wywiadach bezpośrednich, respondenci chwalili kreatywność właścicieli Dworku Tradycja, spokój i niezwykłą atmosferę miejsca (*genius loci*), jak również oryginalność narracji prowadzonych warsztatów.

Podsumowanie

Działania edukacyjne i turystyczne animowane przez Stowarzyszenie i Dworek Tradycja w Bełcznie nie tylko wzmocniły poczucie tożsamości lokalnej w regionie, ale również sprawiły, że wieś, jak i cała ziemia łobeska, zaistniały jako cel przyjazdów turystycznych. Otworzyły i poszerzyły również przestrzeń edukacyjną wsi i przyczyniły się do rozwoju jej całkowicie nowych funkcji. W ciągu

ostatnich dziesięciu lat przestrzeń ta otrzymała szerszy, ponadlokalny (a nawet ponadregionalny) wymiar. Wymagało to jednak wyjścia poza standardowe formy działania i wykreowanie wielowymiarowego, interdyscyplinarnego produktu turystyki edukacyjnej, opartego na lokalnych walorach przyrodniczych i historyczno-kulturowych. Nośnikiem i rdzeniem produktu stała się idea tzw. powolnego życia (*slow life*), która na całym świecie cieszy się coraz większą popularnością. Podobnie jak w innych regionach, w Bełczynie idea ta stanowi sposób na ożywienie gospodarcze terenów wiejskich i poprawę ich atrakcyjności, zwłaszcza w kontekście wysokiego bezrobocia i dość silnej zapaści ekonomicznej tych terenów. Dodatkowo turystyka powolna i edukacyjna przeciwdziała sezonowości – turyści odwiedzają wieś we wszystkich porach roku, chcąc zdobyć doświadczenie związane z całorocznym funkcjonowaniem warsztatów edukacyjnych (m.in. warsztaty okolicznościowe związane ze świętami, spacer po zimowym lesie, wiosna w kuchni itp.).

Dzięki kreatywnym i innowacyjnym produktom turystyki kulturowej diametralnie zmieniło się również postrzeganie i rozpoznawalność Bełczyny jako celu wyjazdów o charakterze edukacyjnym, przyrodniczym, a nawet wypoczynkowym. Wykazały to m.in. badania audytoryjne prowadzone wśród turystów przyjezdnych i podróżujących po regionie samych mieszkańców. Wyraźny trend wzrostu rozpoznawalności obiektu i miejsca znacząco przyczynił się nie tylko do poprawy wizerunku wsi, ale również do ożywienia turystycznego całej gminy Łobez i jej najbliższych okolic²⁷. Przejawem tego trendu jest nasilenie różnorodnej aktywności w trzech podstawowych wymiarach:

- a) przestrzeni autentyczności doznań wśród odwiedzających, dzięki promocji lokalnego dziedzictwa kulinarnego, wytwórczości i rzemiosła;
- b) przestrzeni kreatywnego rozwoju aktywności edukacyjnej związanej z unikatowymi walorami przyrodniczymi i kulturowo-historycznymi, poprzez spacer terenowe, warsztaty przyrodniczo-leśne i wycieczki poznawcze na bazie lokalnych legend i opowieści;
- c) przestrzeni wzajemnej współpracy i aktywizacja sąsiednich wsi w regionie, w celu wdrożenia idei wsi tematycznej i kreowania na tej podstawie nowych produktów turystyki wiejskiej.

Przypadek Bełczyny, jako jednej z nielicznych jeszcze wsi kreatywnych w województwie zachodniopomorskim, pokazuje zatem jak duże znaczenie

²⁷ T. Duda, *New forms...*

w kształtowaniu nowych funkcji obszarów wiejskich mają pomysły i aktywność lokalnych liderów. Choć zmiany funkcjonalne wsi ciągle są w tym przypadku na etapie wdrażania, to dotychczasowe działania w dużym stopniu przyczyniły się do widocznych i pozytywnych przekształceń krajobrazu kulturowego najbliższej okolicy. Bełczna postawiła na rozwój przestrzeni edukacyjnej i szeroko rozumianej turystyki poznawczej – przyrodniczej i kulturowej, przy równoczesnym zachowaniu autentyczności miejsca i idei zrównoważonego rozwoju.

Bibliografia

- Czapiewska G., *Wioski tematyczne sposobem na aktywizację gospodarczą i społeczną regionu*, „Studia i Materiały Miscellanea Oeconomicae” 2012, 1.
- Duda T., *New forms of cultural tourism as a potential of branded tourism product development in a small town (based on the example of Łobez – Western Pomerania)*, „Tourism Role in the Regional Economy” 2016, 7.
- Durydiwka M., *Czynniki rozwoju i zróżnicowanie funkcji turystycznej na obszarach wiejskich w Polsce*, Warszawa 2012.
- Harbuz Z., *Kalendarium ziemi i powiatu łobeskiego*, Łobez 2007.
- Idziak W., *Wymyślić wieś od nowa*, Koszalin 2008.
- Kaczmarek T., *Funkcje gospodarcze obszarów wiejskich w Polsce*, w: *Przestrzena transformacja struktury agrarnej a wielofunkcyjny rozwój wsi w Polsce*, red. B. Głębocki, Poznań 1998.
- Kmita-Dziasek E., *Wprowadzenie do zagadnień edukacji w gospodarstwie rolnym*, Kraków 2011.
- Kowalczyk A., *Turystyka zrównoważona – aspekty kulturowe*, w: *Uwarunkowania i plany rozwoju turystyki*, t. 6: *Turystyka zrównoważona*, red. Z. Młynarczyk, I. Potocka, A. Zajądacz, Poznań 2010.
- Kulczyk S., *Krajobraz i turystyka. O wzajemnych relacjach*, Warszawa 2013.
- MacCannell D., *Turysta. Nowa teoria klasy próżniaczej*, tłum. E. Klekot, A. Wieczorkiewicz, Warszawa 2002.
- Myga-Piątek U., *Przemiany krajobrazów kulturowych w świetle idei zrównoważonego rozwoju*, „Problemy Ekorozwoju – Problems of Sustainable Development” 2010, vol. 5, no. 1.
- Niezgoda A., Markiewicz E., *Slow Tourism – idea, uwarunkowania i perspektywy rozwoju*, „Rozprawy Naukowe Akademii Wychowania Fizycznego we Wrocławiu” 2014, 46.
- Pawłowski A., *Rewolucja rozwoju zrównoważonego*, „Problemy Ekorozwoju – Problems of Sustainable Development” 2009, vol. 4, no. 1.

- Pijet-Migoń E., Migoń P., *Turystyka w kreatywnej wsi – studium przypadku wsi Dobków na Pogórzu Kaczawskim*, „Rozprawy Naukowe Akademii Wychowania Fizycznego we Wrocławiu” 2014, 46.
- Podrański J., *Z dziejów Łobza*, w: *Z dziejów ziemi łobeskiej*, red. T. Białecki, Szczecin 1971 (Prace Instytutu Zachodniopomorskiego w Szczecinie, 44; Monografie Regionalne, 11).
- Przebórska L., *Waloryzacja obszarów wiejskich dla rozwoju turystyki wiejskiej i agroturystyki w Polsce (na przykładzie województwa wielkopolskiego)*, w: *Uwarunkowania i plany rozwoju turystyki*, t. 6: *Turystyka zrównoważona*, red. Z. Młynarczyk, I. Potocka, A. Zajadacz, Poznań 2010.
- Richling A., *Krajobraz jako przedmiot badań ekologii krajobrazu*, w: *Krajobraz kulturowy – idee, problemy, wyzwania*, red. U. Myga-Piątek, Sosnowiec 2001.
- Szuba N. [Zaremba-Szuba G.], *Pomorska książka kucharska*, tłum. D. Baumert, Szczecin 2011.
- Szwichtenberg A., *Gospodarka turystyczna polskiego wybrzeża*, Koszalin 2006.
- Włodarczyk B., *Procesy kształtujące przestrzeń turystyczną*, Łódź 2011.

ABSTRAKT

Rozwój funkcji turystycznych oraz edukacyjnych na obszarach wiejskich należy do największych wyzwań współczesnej gospodarki regionu Pomorza Zachodniego. Dla borykających się z wieloma problemami społecznymi i gospodarczymi wiejskich regionów peryferyjnych (w oddaleniu od dużych centrów miejskich i ważnych arterii komunikacyjnych) to właśnie idea turystyki prowadzonej w duchu zrównoważonego rozwoju połączona z ofertą autentycznych, niepowtarzalnych przeżyć stały się stymulatorami rozwoju i szansą na wykształcenie nowych przestrzeni funkcjonalnych.

Od kilkunastu lat zmiany takie obserwuje się we wsi Bełczna, niewielkiej osadzie położonej w borykającym się z dużym bezrobociem regionie gminy Łobez. Powołanie w 2006 roku Stowarzyszenia Tradycja działającego przy zabytkowym dworku stało się stymulatorem działań o charakterze edukacyjnym, których celem jest podniesienie atrakcyjności turystycznej wsi i jej najbliższych okolic. Dzięki kreatywności lokalnych liderów oraz wykorzystaniu elementów dziedzictwa kulturowego regionu Dworek Tradycja stał się rozpoznawalną nie tylko na terenie województwa zachodniopomorskiego certyfikowaną Zagrodą Edukacyjną.

Niniejszy artykuł ma charakter studium przypadku i stara się ukazać mechanizm zmian funkcjonalnych, jakie zaszły w ostatnich dziesięciu latach we wsi Bełczna. Na podstawie analizy produktów turystycznych oraz własnych badań audytoryjnych ukazano

rozwój znaczenia Dworku Tradycja dla dywersyfikacji ruchu turystycznego na Pomorzu Zachodnim. Uzyskano również odpowiedzi na pytanie – czy kreatywność i edukacja w przestrzeni turystycznej mogą funkcjonować w połączeniu z zasadą rozwoju zrównoważonego i ideą tzw. turystyki powolnej (*slow tourism*).

**THE CONCEPT OF SLOW TOURISM AND CREATIVE EDUCATION –
A CHANCE FOR SUSTAINABLE DEVELOPMENT OF THE RURAL AREAS
AND THE WHOLE REGION. A CASE STUDY OF THE VILLAGE OF BEŁCZNA
IN THE COUNTY OF ŁOBEZ (WEST POMERANIA)**

ABSTRACT

The development of touristic and educational functions in the rural areas belongs to the biggest challenges of the present-day economy of West Pomerania. For the remote peripheral rural regions (far away from urban centres and important lines of communication) struggling with social and economic problems the concept of sustainable tourism mixed with an offer of authentic original experiences has stimulated the development and become a chance for creating new functional spaces.

For several years such changes have been observed in the village of Bełczna, situated in the county of Łobez, which faces a high rate of unemployment. 2006 saw the creation of the Association 'Tradition' in a manor house; the event has become a stimulus for educational activities aimed at increasing the tourist attractiveness of the village and its surroundings. Thanks to the creativity of the local leaders, who used elements of the cultural heritage of the region, the Manor House 'Tradition' has become an instantly recognisable – not only in West Pomerania – place, now a certified Educational Homestead.

The present article is a case study that reveals the mechanism of functional changes which have taken place in the village of Bełczna for the last few decades. Thanks to the analysis of tourist products and the author's own research it was possible to present the increase in importance of the Manor House 'Tradition' for diversification of tourist flows in West Pomerania. It was also possible to answer the question whether creativity and education in the tourist space might function together with the principle of sustainable development and the concept of slow tourism.